

nepodnošljiva lakoća ugnjjetavanja

miroljub radojković

Kulturni imperijalizam, realnost, koncept ili mit, jedan je od onih intelektualnih proizvoda koji nečujno nastanu da bi izazvali vrlo glasne posledice. Pred ovim pojmom tek stoji period proveravanja i dokazivanja. Mnogozvučna debata koja se već uveliko oko njega vodi, žučna je i nepomirljiva u smislu moralizatorske ocene, u relacijama pravедnosti i nepravednosti, ali manjkava u oštirini i dubini objektivne, dakle što skrupuloznije naučne analize.

Ne čuvši ga po prvi put, i sâm sam zapitan sada o tome da li imamo valjane parametre da takav fenomen omedimo. Kao i povodom mnogih drugih koncepata o kojima se „duh vremena“ lomi i dvoumi, ne bi ga valjalo odmah denuncirati na osnovu spontane, ma koliko poštene reakcije. Sama kovanica, sam termin, već izazivaju određenu odurnost — asociiraju na neprihvataljiva osećanja opasnosti od dominacije i ugnjetavanja. Međutim, u isto vreme, teško je odgovoriti na mnogobrojna pitanja na koja navode argumenti i kontraargumenti napada i odbrane, zagovornika univerzalizacije kao širenja jedne određene kulture u svetu, i protivnika, optužitelja svakovrsne nivelacije, monopolizacije i dominacije — koje slede iz svake vrste imperijalizma, pa tako i „kulturnog“. No, već kod prve asocijacije potrebno je zastati. Da li je kulturni imperijalizam moćni talas koji pred sobom briše pluralizam kultura i odeljenost na tzv. civilizovani i necivilizovani svet? Ili, da li je to jedna od mnogih bolesti savremenog čovečanstva, proširena u tihoj groznici poput one koju širi „rhabdovirus“, podmuklo se množeći u telu i svesti čoveka? U svim vizijama katastrofe ishodi su bivalni fatalni. U Pekićevskoj viziji „zaraze“, ishod je eliminatoran, on vodi u katastrofu stvaranjem „natčoveka“, odnosno, u odnosu na fenomen koji razmatramo, katastrofa se može skicirati projekcijom singularne, monopolske „natkulture“, koja bi tako morala da sama u sebi utrne.

Eto već prvog pitanja na koje se ne može odgovoriti bez dileme. Međutim, ono što izaziva manje nedoumica je mogućnost zdravorazumskog, empirijskog dohvatljivog konstatovanja procesa koji se teme dotiču. Pogledajmo samo malo pažljivije oko sebe. Milioni naših sugrađana, pčistišteni dubokom sveukupnom krizom svog podneblja, iz nedelje u nedelju upliću se u malograđansku paučinu „Dinastije“ ili „Kenedijevih“. Bez ikakvog otpora oni dele jednu „sapunsku operu“ s milionima drugih ljudi na ostalim kontinentima, na drugačijim jezicima, u drugačijim ekonomskim i životnim uslovima, sa drugačijim temperamentom i vekovnim mentalitetom. Kako je moguće da su ih psihološki ujedinili razni „Pejtoni“, „Kodžaci“ i ostale trivijalnosti, ako ih režimi, granice, ideologije i standard međusobno razdvajaju. Ni u jednom slučaju ne može se tvrditi da je „izbor“ bio nametnut. Ni u jednom slučaju nije upotrebljena prinuda. S druge strane, dobri, prosečni građani svih uzrasta i rasa konstituisali su jedno duhovno mrtvilo publike, postali su socijalna grupacija o kojoj je s prezrenjem govorio Morris Diverže, nazivajući ih „barom“.2 Oko svetlucahivih ekrana ovi ustajali duhovi formirali su zelenkastu, nekritičku žabokrečinu, jedini atribut i znak raspoznavanja „bare“ koja se pod njom mreška.

Pogledajmo još jedanput oko sebe. Vrlo malo artefakata ili duhovnih tvorbi autentično pripadaju baš nama. Valjalo bi premeriti šta je u ovoj kulturi, jedne male zemlje i relativno malog

prostora, zaista njeno. Teško je reći imamo li uopšte jugoslovensku pastu za zube, automobil ili bezalkoholno piće. Odnekud, kao u filmu Džona Luisa³, ovakvi artefakti su nam stigli. Budući da nismo duboko ispod razine postindustrijske civilizacije, nismo, prihvatajući ih, izgubili koordinate i ranije obrasce ponašanja i kulture. Ponekad samo, nakaradno smo na domaćem drvetu kalemili tuđ izdanak. Štaviše, i osnovni medij ljudskog sporazumevanja, jezik — napunio nam se tuđica, nekih novih, ali toliko „razumljivih“ reči. Nikada se nismo mnogo zapitali šta će nam, recimo, mašina koja može da zabeleži i reprodukuje televizijski program, kao ni to kako ćemo je zvati. Prihvatili smo je zajedno sa čarolijom reproduktivnog izbora i s njenim imenom — videorikorder. Po istom principu, u uslovima otvorenosti prema svetu i lenjosti omedanih duhova u ovoj sredini, diževili smo promenu u totalitetu aktuelne, živeće kulture na mnogo mesta i u hiljadama sitnica. Iznenađeno, ako ih sve identifikujemo i za trenutak se odlepimo od njihove plitke ugodnosti trenutnih zadovoljstava, spremni smo da izustimo: Pa da, reč je, ipak, o kulturnom imperijalizmu!

Kada se dođe do spontanog ili izazvanog trenutka otrežnjenja, kada se probije tračak kritičke svesti, lako se za ove sukcesivne, male, ali po ukupnom ishodu ogromne promene, mogu utvrditi krivci. Ustajali duh još može da prepozna onog ko ga je uljuljkivao — to su masovni mediji i njihova univerzalna posledica — masovna kultura. To je najbrži odgovor toliko adekvatan za ovo vreme i „duh vremena“ u kojima se sve hoće brzo, pa tako i određenim trivijalnim dobrima nagradujući hedonizam. No, nije li u isto vreme i brz odgovor kus? To je nov upitnik od kojega tek treba početi promišljanje kulturnog imperijalizma. Bez dalje upitanosti, problem je rešen, identifikovani su krivci, treba ih osuditi — i, ponovo im podleći! Najveći deo diskusije o kulturnom imperijalizmu ovde je zatvarao krug. No, krug tek treba otvoriti.

Podimo od ispitivane sintagme lagano. „Imperijalizam“ je star termin, prvobitno upotrebljavan kao korelat za nasilan i brz rast davnih giga-država. U osnovi, i kako to mnoge enciklopedije navode, ovom rečju označava se „tendencija širenja na tuđ način“.4 Termin je osim u političkom, doživio razradu i u ekonomskom smislu. Prema njegovom zagovorniku u ovom aspektu, „imperijalizam“ je iznedren u sferi kapitalističkih društveno-ekonomskih odnosa, i njegova je suština stvaranje monopola. „To pretvaranje konkurencije u monopol jedna je od najvažnijih pojava — ako ne najvažnija — u ekonomici najnovijeg kapitalizma...“5 Dakle, bez obzira na aspekt primene, nailazimo na reč koja govori da je ona uništavač konkurencije, likvidator izbora, tendencija ka stvaranju monopola. Prema tome, kulturni i bilo koji drugi „imperijalizam“ postavljaju se kao suprotnost kulturnom, i bilo kojem drugom pluralizmu. Očigledno, oni koji ga vide u svetskoj kulturi, ukazuju nam da je ugrožen kulturni pluralizam, da će jedan tip kulture zagospodariti, proširiti se na tuđ račun, i ostvariti monopol! Dakle, ključna reč za promišljanje kulturnog imperijalizma može da postane — *monopol*.

Ovo je tek početna ideja. Njen izazov je vidljiv. Treba promisliti dalje — kakav i čiji monopol? Već sada, čini nam se očiglednim da ranije optuženi izazivači ne opstoje, da kulturni imperijalizam ne može biti monopol masovnih medija i

masovne kulture. To je tek površan odgovor. Iza mas-medija i kulture kriju se socijalne snage i odnosi koji mogu graditi ili razgrađivati monopol. Monopol bilo kakve vrste, a posebno u sferi duha i kulture, zaista je odbijajuća i opasna činjenica. Stoga, moramo se okrenuti analizi mehanizma ili mehanizama, pomoću kojih socijalne snage savremenih društava podstiču ili sprečavaju, brane ili osuđuju jedno stanje koje po svim zdravorazumskim i naučnim pokazateljima pokazuje tendenciju ukidanja kulturnog pluralizma, to jest širenja kulturnog monopolizma. Tu, možda, treba otvoriti krug.

Međutim, istog trenutka nastaje problem društvenih nauka. One su još zarobljene sopstvenim tradicionalizmom i preživelim teorijskim konceptima trude se da objasne promene društvenih snaga i odnosa koje se odigravaju fantastičnim ritmom. Taj ritam, za sada, uspeva da sledi jedino nekritički koncept „tehnološkog racionaliteta“. Oslonimo li se isključivo na njega, celokupni fenomen kulturnog imperijalizma izgledaće nam kao prirodna posledica unificirajuće moći sve delotvornijih tehnologija koje prodiru u sferu kulture. Dakle, tim putem možemo stići jedino do istih, amnestiranih krivaca — masovnih medija i njihovog načina proizvodjenja kulturnih dobara — „na traci“, standardizovano i radi veće prodaje, što niže ukusa.6 U okviru tehničkog racionaliteta, kulturni imperijalizam je nužan i dobrovoljno prihvaćen. Pa ipak, toliko mnogo je neslaganja koja u sebi sadrže mnogo ljudskiju dimenziju, želju za raznovrsnošću i otpor prema monopolu.

Po analogiji sa eminentnim analitičarima imperijalizma u ekonomskoj sferi, izazivača kulturnog imperijalizma moramo tražiti u kapitalističkom načinu reprodukcije života i svesti. No, monopolski kapitalizam nije jedini način reprodukcije koji je izazivao gušenje raznovrsnosti, uništavao pluralizam i stvarao paralelne monopolne uma. Oni su se pojavili i u društvima koja su postavila drugačije ideološke projekcije svog razvoja, i otvorile dugotrajan sukob s kapitalizmom. Tako smo došli do „savremenog sveta“ iz kojega su proterani mnogobrojni ljudi, to jest prvorazredni kulturni kvaliteti. „Osnovna opšta karakteristika savremenog sveta, po skoro opštem uverenju, je univerzalna kriza, to jest kriza celokupne savremene društveno-istorijske prakse i svih oblika društvene svesti: U krizi su osnovni oblici društvenog života i svi društveni sistemi, ne samo kapitalizma nego i socijalizma; u krizi su sve ideologije, kao i sve nauke, kao i morali, filozofije i religije. U stvari, krizom su zahvaćene sve civilizacije i sve kulturne savremene ljudskog sveta.“7 Društvena nauka, takođe u krizi, pokušava da dohvati konce i ocrtta razmere svekolike krize. U jednom aspektu ta kriza je označena i kulturnim imperijalizmom.

Temeljno pitanje u uslovima ovakve krize, a primenjeno na kulturu, svakako je određenje kriznog. Da li smo svedoci krize „truljenja“ ili krize rasta? Ukoliko je reč o degenerativnoj krizi kulturni imperijalizam tek je vesnik mnogo veće katastrofe — ukidanja kulture. Ukoliko je reč o krizi rasta, nada je moguć princip, jer u krizi rasta postoji i pretpostavljeni prostor za dalji razvoj ne kulture nego kultura, ne monopola već kulturnog pluralizma. Jasnog odgovora nema. Obe tendencije su moguće, budući da su embrionalne. Ishod će u krajnjoj liniji zavistiti od toga koja forma rasta će prevladati. Budući da nam se čini da za sada prednjače snage, odnosi i pro-

cesi širenja na tuđ račun, dakle forme kulturnog imperijalizma, pogledajmo koji su to činioci koji preovladavaju u takvom smeru rasta i univerzalne krize. Ko se (i kako) približava dominaciji u kulturi?

Lako je zahvatiti pojavne kulturne fenomene i pokazati ih kao dokaze za kulturni imperijalizam. Međutim, ispod pojavnog sloja sigurno leže generatori moći koji usmeravaju neke univerzalne procese u svetu u pravcu monopola i nivelirane kulture. Kao u svim ostalim oblastima društvenog života čoveka, mislim da su ti činioci-pokretači procesa, činioci ekonomike i činioci svesti. Sledstveno tome, u činioce kulturnog imperijalizma možemo ubrojiti i robu, tržište, tehnologiju, ali i način života, masovnu kulturu, pa i sam — jezik. Ideja je svakako formativna, ali ona sledi iz određene misaone paradigme. Redosled u paradigmi neće biti važan, jer on ima prvenstveno imaginativnu vrednost kao moguće povezivanje pomenutih činilaca i odnosa između njih.

Kulturni imperijalizam ovde će biti predstavljen kao slojevit fenomen. Njegova potpuna analiza podrazumevala bi tačnu lokaciju svih slojeva, njihovo prevrednovanje i analizu.

Najbliže površini svakako je činjenica da se na celoj planeti javljaju, koriste i prodaju kulturne tvorevine pogodne za upražnjavanje masovne zabave i rekreacije. Njih nose mnogobrojni medijumi, od kojih su oni masovni, najvidljiviji. Budući da pomenute kulturne tvorevine, u liku robe, nailaze na mnogobrojna „tržišta“, pretpostavka je da one poput semena korova padaju na uvek plodno tle. Takva prigodna sredina u svakoj zajednici ponaosob više njen način života. Svi koji se smatraju „civilizovanim“ građanima sveta, usvojili smo, vrlo grubo govoreći, tipizirane načine života. Sve je više sveočanstava da u njima, bez obzira na ostale društvene kvalitete, dominiraju robna proizvodnja kulturnih dobara i konzumizam. Takozvani civilizovani svet zaslepljen je blagougodnostima sopstvenih pronalazaka robe koja nudi trenutna ali i lažna zadovoljstva, zadovoljava postojeće ali i kreira lažne potrebe. Neki smatraju da je to usud dominacije tehnosa nad poezijom, drugi — da je po sredi smišljena manipulacija. U narednom, dubljem sloju krije se moderna tehnologija. Ona nije povod, već samo sredstvo da se što brže, masovnije, jeftinije dođe do što više robe i usluga, koje zahteva savremeni način života i halapljivost konzumizma. Tehnologija je sluškinja dominirajućeg tipa civilizacije, i „spiritus movens“ samo jednog, ali militantnijeg civilizacijskog kruga — zapadnog. Svi koji žele takav način života okrenuti su tehnologiji koja je formacijski buržoaska, a antropološki primerena tradiciji i vrednostima zapadnog civilizacijskog kruga. Svi koji je žele, ne libe se sredstava i načina da je se domognu. Ona stiže u paketima, preko licenci, preko multinacionalnih preduzeća. Dolazi da ugasi žed groznice za posedovanjem, za imanjem, za materijalnim blagodatima. Dalje u dubini, u narednom sloju, verovatno treba tražiti tržište koje je sve ove derivate porodilo. Međutim, i ono je u svojevrstnoj krizi, ono više nije izvor konkurencije i razlika. To je tržište bez tržišta, jer su pipci multinacionalne finansijske moći, u stanju da odmah, većom nagradom, usisaju sve one incidentne inovacije koje su eventualno promakle, uprkos sistemskoj kontroli i ogromnom ulaganju u razvoj. Ovim pipcima svedeno je koja je kultura iznedrila ideju. Oni pouzdano i neumoljivo „kupuju“ i u svoje matične organizme usisavaju bilo čiji talenat, bilo čiju kreativnost. Sa istom revnošću centrale svetske moći „kupuju mozgove“, bilo da je reč o nadarenom lekaru ili Rubikovoj kocki. Sve autentične vrednosti moraju da izadu na tržište bez tržišta i da se niveliraju novcem. Tako razmišljajući, možemo tek nazreti još dublji sloj — jedan obrazac

umnosti širi se na račun ostalih. Jedan racionalitet zauzima monopolsku poziciju, i iz njega, obrnutim redom, nižu se pojave i procesi koje želimo da domašimo konceptom kulturnog imperijalizma.

U ovoj paradigmi teorijskog rezonovanja kulturni imperijalizam vidi se drugačije nego što izgleda u pojavnom liku. On se sada ukazuje kao određeni tip racionaliteta koji zadobija monopolsku poziciju u kulturama sveta. Taj tip je zavodljiv, jer ne traži da o sopstvenoj individualnoj ili totalnoj egzistenciji razmišljamo. On u svakom, odnosno krajnjem slučaju, ne traži ni da mu robujemo. Sve što želi jeste da naplati svoju zavodljivost i sopstvenu, nepodnošljivu lačku ugnjetavanja. Bez ikakve sumnje, on negde akumulira bogatstvo putem svih ekonomskih činilaca koje smo spomenuli. Međutim, on i činioce svesti pervertira u robu i vrlo opipljivo naplaćuje.

To što nam izgleda da su masovni mediji glavni uzročnici kulturnog imperijalizma, ima svoje objašnjenje. Nacionalne kulture više ne mogu biti zaštićene nikakvim oblikom suvereniteta savremene države. „Već su ratovi u eteru, vodenih pedesetih godina, pokazali da je nacionalni suverenitet u oblasti komunikacije osuđen na odumiranje. Dalji razvoj satelita u potpunosti će ga uništiti.“⁸ Komunikacija koja ne zna za granice i ne može biti omeđena nikakvim granicama, pogodno je lovište samo za one koji su naoružani, za društva dominantnog racionaliteta, koja moraju da unovče svoju tehnologiju, robu i usluge, način života, i konačno, kulturne proizvode. Ne samo da žele, ona to i uspevaju. Kada pogledamo rezultate, lamentiramo nad kulturnim imperijalizmom. Kada želimo da mu se suprotstavimo, obično dotičemo samo činioce svesti i kulture koji ga pospešuju. Zaboravljamo da smo bez ikakve prinude podlegli tom i takvom racionalitetu koji ne želi da kulturu i život promišljamo, već jednostavno i jeftino — otkupimo. Tako se konstituiše ne razmena, već monopol i dominacija.

Trgovina filmom i televizijskim sadržajima meri se milionima — čega drugog do — dolara. Glavni izvoznici prodaju u „paketu“ na stotine hiljada časova radio i televizijskog programa. Prednjače SAD sa prodajom oko 150 hiljada sati godišnje. Zauzvrat, dok je u njima učešće inostranih medijskih sadržaja tek 2%, odatle je uglavnom došla ponuda koja širom sveta predstavlja gotovo polovinu takvih sadržaja. Godine 1983. strani produkti masovne kulture učestvuju u TV programima: Argentine 49 odsto, Ekvadora 66, Venecuela 38, Brazila 30, Austrije 43, Danske 46, Portugala 39, Grčke 39, DR Nemačke 30, Jugoslavije 29, Novog Zelanda 75, Singapura 70, Australije 44, Alžira 55, Tunisa 55, Nigerije 40, Zimbabvea 61 odsto...⁹ Pobrojane su zemlje blizu „kritične tačke“, ali važnije od cifara je da se zapazi njihova univerzalna podložnost, bez obzira na rasu stanovnika, kontinent, društveno-ekonomsko uređenje itd. Zauzvrat, svaka od ovih zemalja, u skladu s autentičnom tradicijom, ima sopstvenu kulturu, i njene domete nudi svetu. Tako se dolazi do još jednog paradoksa, da se uvoze kulturna dobra koje ni u zemlji „proizvodnje“ ne vrednuju visoko, i da se ona razmenjuju za ono što je najbolje u domaćoj kulturi. S jedne strane, ta manja, racionalna kultura osiromašuje, s druge strane, ona se zagaduje.

Pominjući činioce svesti, dotakli smo se čak i jezika. Zaista, danas jedan od njih, engleski, pokazuje tendenciju da postane „lingua franca“. Pri tom, nije važno samo pitanje šta će biti sa oko 400 živih jezika za koje se smatra da ih upotrebljava savremeno čovečanstvo, naravno u najmanjem broju u „civilizovanim“ društvima. Pitanje je kada će se polovina od njih domoći bilo kakve literarne tradicije, budući da još nemaju ni pismena. Ali, jezik se ne razdvaja od li-

terature, od medija knjige. I tu su uočljivi simp-tomi ugnjetavanja i konstituisanja monopola. „Proizvodnja knjiga je doživela tako brzu ekspanziju da izvoz knjige danas predstavlja bitan uslov rentabilnosti velikih preduzeća. To se naročito može reći za knjige koje izlaze na engleskom, jer imaju veoma snažnu distribuciju kako u Aziji, tako u Africi i Evropi. Vrednost izvoza američkih knjiga procenjuje se na 300 miliona dolara, dok se britanski izvoz knjiga — koji predstavlja 40 odsto prodaje — procenjuje na 250 miliona dolara.“¹⁰ Dakle, u vreme dok polovina jezika još nije stekla pismo, jedan od njih ima tendenciju dominacije u robi (knjizi) i u činiocu svesti — u literaturi. Nije više važno tražiti za podelom na stručnu literaturu ili lepu književnost. Važno je — svakako — ovaj jezik što pre naučiti!

I američke reklamne agencije rasprostrle su se svetom. Na listi od 50 najvećih, one sačinjavaju 33, a preko polovine svojih profita donose sa strane. Ne interesuje nas ovog trenutka mesto i uloga reklame u nekoj kulturi. Važnije od toga je pretpostavka da je to samo posredan pokazatelj uspešnog širenja jednog načina života. Osvojena su mnogobrojna tržišta na kojima se plasira tuđa roba, a samo u nju, i tek na konstituisano tržište, dolaze i „veseli sejači iluzija“, reklamne agencije. Počesto, one su čak pozvane da uz kupovinu određene tehnologije ili licence obezbede odgovarajuću promociju nove ponude grozničavom konzumizmu. I na to je, s pravom, ukazano kao na nusprodukt kulturnog imperijalizma.

Kao što se da videti, ispad svake manifestacije ovog ugnjetavanja manjih, netehniziranih ili nekonzumističkih kultura, mogu se i moraju pronaći dublji uzroci — u našoj paradigmi nazvani slojevima. Vrlo je verovatno da se oni od zemlje do zemlje različito formiraju. Ali, kao što je u ekonomskom domenu imperijalizam zbrisao esnafske privrede, treba pretpostaviti da će kulturni imperijalizam zbrisati „esnafski“ zadaje kulture. Prema tome, njemu se ne može suprotstaviti dodatnim zatvaranjem kultura, esnafštinom u kulturnom pluralizmu. Njemu se treba suprotstaviti delotvorno. To bi podrazumevalo, u prvom redu, proveru jednog logosa ili tipa racionaliteta, koji ugnjetava jer mu se žrtvuju sve neracionalne, ali toliko kulturotvorne osobine: emotivnost, efektivnost, stvaralaštvo i tragično preispitivanje lične i kolektivne egzistencije. Jer, realna je opasnost da kulturni imperijalizam kao monopol obezbedi ne tako skorašnju težnju zagovornika pomenutog logosa, od kojih jedan čak tvrdi da su „... načela slobode i dostojanstva čoveka štetna za savremenu tehnološku kulturu.“¹¹ Ako se takva „tehnološka kultura“ univerzalno proširi na račun svih drugačijih, nema drugog zaključka nego da su i načela slobode i dostojanstva svih kultura štetna za savremenu, tehnoložiranu civilizaciju. Takav ishod, i takav zagovornik, svakako nje — kulture — nisu ni dostojni.

NAPOMENE

- 1 Vidi: Borislav Pekić, „Besnilo“, SNL, Zagreb, 1983.
- 2 Moris Diverž, „Demokratija bez naroda“, Rad, Beograd, 1968.
- 3 Vidi: Film Džona Luisa „Bogovi su pali na teme“, Bocvana.
- 4 „Mala politička enciklopedija“, Savremena administracija, Beograd, 1986.
- 5 V. I. Lenjin: „Imperijalizam kao najviši stadijum kapitalizma“.
- 6 Ovakvo ukratko sumira Zigmunt Bauman „A Note on Mass Culture: On Infrastructure“ u knjizi Denis Mc Quail „Sociology of Mass Communication“, Penguin Books, London, 1972.
- 7 Dr Bogdan Šešić: „Pitanje smisla marksizma danas“, Politiološke studije, Beograd, 1983, br. 2—3, str. 5.
- 8 Hans Magnus Enczenberger: „Nemačka, Nemačka, između ostalog“, BIGZ, Beograd, 1980, str. 102.
- 9 Taplo Varis: „The International Flow of Television Programs“, Journal of Communication, Philadelphia, 1984, vol. 34, no. 1 str. 146—147.
- 10 Colleen Roach: „UNESCO i protok informacija u svetu“, Novinarstvo, Beograd, 1984, br. 1—2, str. 111.
- 11 B. F. Skinner: „Beyond Freedom and Dignity“, New York, 1958.